

ЄГОРОВА К.І., гр. 51м
Наук. керів.: Кравченко В.А., к.е.н., проф.
ДВНЗ "Одеський національний економічний університет",
м. Одеса

РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТ ЯК ІНСТРУМЕНТ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА СУБ'ЄКТА ЗЕД

Рассмотрена целесообразность управления рисками деятельности предприятия. Проанализировано понятие риск-менеджмента, а также его основные функции, этапы и методы влияния на оптимизацию рисков.

Актуальність. Діяльність фірм, компаній, підприємств у всіх її аспектах пов'язана з багатьма труднощами і критичними станами. Крім того, розвиток концепції ринкового господарювання пов'язан зі складнощами, які є специфічними для сучасного стану України. Значною мірою це відбувається через збої в економіці країни. Не визначені поки що до кінця навіть заходи і форми державного втручання в економіку. Самі принципи, що становлять основу підприємництва є причинами виникнення ризику при функціонуванні господарських суб'єктів. Цей ризик існує об'єктивно, не залежно від того, усвідомлюємо ми його чи ні, і виявляється у всіх видах діяльності підприємства. Не викликає сумніву, що всі ці ризики багаторазово посилюються і множаться при проведенні підприємством зовнішньоекономічної діяльності (ЗЕД), яка вбирає в себе не тільки внутрішні ризики, але і ризики, властиві світовим економічним системам. У зв'язку з цим існує необхідність запровадження комплексної системи управління ризиками.

Мета дослідження. Визначення теоретико-методичних засад створення ефективної системи ризик-менеджменту як інструменту управління ризиками діяльності підприємства.

Основна частина. Більшість вчених вважають, що ризик – це фінансова категорія. Тому на ступінь і величину ризику можна впливати через фінансовий механізм. Методи і способи щодо обмеження або мінімізації ризиків в системі економічних відносин називаються системою управління ризиками або ризик-менеджментом.

Кінцева мета ризик-менеджменту відповідає цільової функції підприємництва – отримання найбільшого прибутку при оптимальному, прийнятному для підприємця співвідношенні прибутку і ризику.

Ризик-менеджмент базується на таких основних принципах: принцип масштабності (максимізації); принцип мінімізації; принцип адекватної реакції; принцип розумного прийняття.

Ризик-менеджмент виконує функції, притаманні будь-якій управлінській діяльності, але при цьому специфіка їх виконання визначається об'єктом управління. Це функції прогнозування (планування), організації, контролю, регулювання, координації та мотивації.

Поєднання виконання всіх функцій ризик-менеджменту дозволяє характеризувати ризик-менеджмент із позицій процесного підходу в менеджменті як ряд послідовних управлінських дій, які характеризуються наступними основними етапами реалізації: визначення мети ризикованих подій (цілі ризику); діагностика проблеми; визначення можливих ризиків; аналіз ризику; визначення методів впливу на ризик; вибір оптимального методу впливу за умов оцінки порівняльної ефективності; розробка управлінського рішення; ухвалення рішення; безпосередній вплив на ризик; контроль і коригування результатів процесу управління.

Важливу роль у системі управління ризиком відіграє правильний вибір заходів попередження і мінімізації ризику, які загалом визначають її ефективність. У світовій практиці напрацьована велика кількість різних і досить оригінальних шляхів та способів зниження ризику. Вибір інструментарію впливу на ступінь ризиків діяльності є важливим етапом процесу управління, проте єдиного підходу до вирішення цієї проблеми немає і не може бути, та знаючи основні методи, прийоми і способи, можна досягти відчутного успіху.

Так до основних ефективних напрямків регулювання ступеня ризику належать: уникнення, вирівнювання, збереження, зменшення та передача ризику. Ці методи не виключають один одного, тому можуть використовуватись одночасно. Коротко зупинимось на основних напрямках та методах впливу на ризик.

Уникнення ризику – це заходи, спрямовані на недопущення ризикованих ситуацій. Об'єктом превентивних заходів виступають ризикові ситуації. Превентивні заходи уникнення ризику поділяються на дві групи: універсальні (характерні для різних видів ризику і за суттю мають однаковий характер впливу) та спеціальні (спрямовані на недопущення окремих видів господарського ризику).

Вирівнювання ризику – це процес нейтралізації негативного впливу здійснення ризикових операцій за рахунок паралельного проведення операцій, які дають гарантовано позитивний результат або здійснення розподілу втрат серед суб'єктів, причетних до господарського ризику. Вирівнювання ризику потребує незначних витрат, він виступає невід'ємним складовим елементом підприємницьких дій, свідченням високої економічної культури працівників.

Збереження ризику на існуючому рівні може відбуватися за рахунок створення резервних фондів, самострахування, отримання кредитів, позик або державних дотацій для компенсування збитків та відновлення виробництва.

Зниження ризику має на увазі зменшення або розмірів можливого збитку, або імовірності настання несприятливих подій. Найчастіше воно досягається за допомогою здійснення попереджувальних організаційно-технічних заходів, оптимізації товарно-матеріальних запасів, зменшення простоїв обладнання, лімітування.

До методів передачі ризику третім особам при збереженні існуючого

рівня ризику відносяться: страхування, хеджування, фінансові гарантії, доручення та інші.

Найкращим варіантом вибору напряму оптимізації ризику є обґрунтована комбінація декількох методів, а основним критерієм вибору виступає наявність оптимального співвідношення між досягнутим ступенем зниження ризику та необхідними для цього витратами.

У випадках, коли розрахувати та обрати метод впливу на ризик неможливо, прийняття ризикових рішень відбувається за допомогою евристики. Ризик-менеджмент має свою систему евристичних правил, вироблених багаторічною практикою геніїв бізнесу:

- не можна ризикувати більше, ніж може дозволити власний капітал;
- треба завжди думати про наслідки ризику;
- позитивне рішення приймається лише при відсутності сумнівів;
- не можна ризикувати багатьом заради малого;
- при наявності сумнівів приймається негативне рішення;
- не можна думати, що існує тільки одне рішення проблеми, можливо, є й інші варіанти.

Висновки. Таким чином, ризик-менеджмент – одна з найважливіших галузей сучасного управління. Цілі, які ставить суб'єкт підприємництва, так чи інакше входять у протиріччя з можливим ризиком, який буде супроводжувати його при проведенні будь-якого виду діяльності. Розв'язати це протиріччя можливо лише за умови професійного управління ризиком.

Наявність ризику неминуче в ринкових умовах господарювання, причому, чим вище ризик, тим більше можливий прибуток. В даний час як світовий, так і локальний ринки стають все більш нестабільними. У цих умовах менеджер, який уникає ризикованих рішень, стає небезпечним для підприємства, прирікає його на застій і втрату конкурентоспроможності. З розширенням зони ризикованих ситуацій ризик-менеджмент стає об'єктивно необхідним і дуже значущим елементом управління.

Бібліографічний список

1. Бочарников В.П. Риски во внешнеэкономической деятельности предприятий / В.П. Бочарников, С.М. Репецкий и др. – К.: ООО «ИнтерПед», 2007. – 124 с.

2. Вітлінський В.В., Наконечний С.І. Ризик у менеджменті. – К.: ТОВ «Борисфен-М», 2006. – 336 с.

3. Черкасов В.В. Деловой риск в предпринимательской деятельности. – К.: ООО «Издательство Либра», 2006. – 160 с.